

ДО: КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

по: конст. д. № 9/2024 г.

предмет на произнасяне:

искане от ВАДв.С за установяване противоконституционността на изключението в нормата на чл. 129, ал. 6, изречение първо от ДОПК в хипотезата при която задължителни осигурителни вноски са внесени или събрани въз основа на издаден от компетентен властнически орган акт за установяване, като едновременно с това същите задължителни осигурителни вноски са юридически недължимо внесени или събрани в нарушение на закон!?!

М Н Е Н И Е

от Здравко Славчев – асистент по „Финансово право“ и по „Данъчно право“
във връзка с отправена с изх. № 115 от 27.02.2024 г. от Конституционния съд лична покана
за предоставяне на писмено правно мнение по предмета на конст. д. № 9/2024 г.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Представям на вниманието на съдиите от Конституционния съд настоящето свое лично мнение по предмета на конст. д. № 9/2024 г., въпреки че влаганите от моя страна усилия да разбера същината на някои от решенията на Конституционния съд са повод:

да съм разколебан конкретна конституционна идея според лексиката, смисъла и текста на книжовния български език „право“ (чл. 52, ал. 1 от КРБ) или „задължение“ (РКС № 5 от 29.06.2000 г., обн. ДВ бр. 55/2000 г.) е!;

да преосмислям възможностите за прекратяване на съществуващо правоотношение (напр. по чл. 44 от СК, по чл. 87 от ЗЗД, по чл. 325 и сл. от КТ и др.) от гледна точка на идеята от 2010 г. за вечно правоотношение по ал. 6 на чл. 153 от ЗЕnerg., формулирана от диспозитива на РКС № 5 от 22.04.2010 г. по конст. д. № 15/2009 г., обн. ДВ бр. 34 от 04.05.2010 г.;

да се чувствам несигурен и да не зная как точно еволюират в Република България обществените отношения доколкото възстановителното действие на отменен от Конституционния съд закон (РКС № 22 от 31.10.1995 г., обн. ДВ бр. 105 от 01.12.1995 г.) е част от предвидимото юридическо минало, а бъдещето на обществената регулация е несигурно, в какъвто смисъл са изреченията от диспозитива на РКС № 3 от 28.04.2020 г. по конст. д. № 5/2019 г., обн. ДВ бр. 42 от 12.05.2020 г.;

да се надявам и с трепет да очаквам, на разумни човеци да им писва от идеалния законодателен хаос и да го преодоляват с подръчни средства – виж Тълкувателно решение № 1 от 20.04.2023 г. по тълк. д. № 1/2022 г., ОСГТК-ВКС, което тълкувателно решение не е изключено да се прилага по аналогия и по висящи, и по бъдещи съдебни спорове, чийто изход зависи от произнасянето на Конституционния съд по конст. д. № 9/2024 г.

по същината в предмета на произнасяне по конст. д. № 9/2024 г.

Факт е, че ДОПК не олицетворява обществените разбирания за почтеност, справедливост и обществена приемливост на нормативната регулация в сферата на публичното управление.

Множество норми от сега действащият ДОПК са очевидно и безспорно ПРОТИВОКОНСТИТУЦИОННИ и този законодателен порок упорито се възпроизвежда и в норми от други действащи в националното законодателство юридически правила, която настойчиво поддържана тенденция няма да бъде преодоляна посредством възможността по чл. 150, ал. 2, изр. първо от КРБ.

По конст. д. № 9/2024 г. е от значение да се държи сметка за това дали обявяване противоконституционността на изключението в чл. 129, ал. 6, изр. първо от ДОПК няма публично да оповести доказания факт (доколкото решенията на Конституционния съд се обнародват – чл. 150, ал. 2 от Конституцията) и да затвърди формираното през годините непоколебимо обществено разбиране за очевидната противоправност и нарушаването на законите в дейността на упражняващата властнически права публична администрация, чиито актове (според точния смисъл в хипотезата на чл. 129, ал. 6, изр. първо от ДОПК) могат да се ползват като юридически способ за принудително недължимо изземване на парични средства, доколкото актовете за установяване (съставени от митнически, приходни, осигурителни, държавни или общински инспектори) са умишлен законово създаден инструмент, използван за насилствено и противоправно натрупване на бюджетни приходи!

по допустимостта на отправеното от ВАСв. С искане за обявяване частична противоконституционност на изр. първо от ал. 6 на чл. 129 в ДОПК

Допустимостта на искането за установяване противоконституционност на действаща правна норма следва да се прецени не при съобразяване с обществената функция на сезирация Конституционния съд субект, а при строго съобразяване с основни, безспорни и неотменими юридически принципи, вкл. след преценка дали Конституционният съд е компетентен да се произнася относно понастоящем предвиденото изключение от законодателя в чл. 129, ал. 6, изр. първо от ДОПК допускащо очевидна и безспорна възможност в публичните финансови правоотношения да бъдат съставяни установителни властнически актове, чиято основна и единствена цел реално е увреда финансовите интереси на неограничен кръг правни субекти.

След като със свое определение от 27.02.2024 г. Конституционният съд е допуснал по същество до разглеждане отправеното от ВАДв.С искане за обявяване противоконституционността на изключението в нормата на чл. 129, ал. 6, изр. първо от ДОПК, то безспорно от юридическа гледна точка може да се приеме, че Конституционният съд с мнозинство е приел, че искането за обществено приемливо, справедливо и съобразено с основополагащи юридически принципи изменение в текста на действаща правна норма посредством нейното тълкуване е процесуално допустимо. Вероятно съдиите от Конституционният съд са се обединили около това си общо становище ръководени от факта, че от 01.01.2006 г. Народното събрание бездейства и не въплъщава в ал. 6 от чл. 129 на ДОПК основен юридически принцип – Не вреди другиму – по отношение 1/ и на недължимо

определени с установителен акт или 2/ незаконосъобразно събрани на основание порочен властнически акт суми за задължителни осигурителни вноски. Т.е. нетърпима е настоящата ситуация в която законодателят противно на обществените разбирания налага несправедливост в публичните финансови правоотношения. Не може да бъде пренебрегнато становище, че до настоящето положение се стига, а и занаяд все по-често ще се стига и заради неразвитата идея за възможността Народното събрание да уреди правните последици от прилагането на обявления за противоконституционен закон, доколкото липсва ефективен механизъм за контрол върху изпълнението на такова морално и нравствено задължение, т.е. налице е нормативна възможност за дългогодишно законодателно бездействие, което се извлича от диспозитива на РКС № 3 от 28.04.2020 г. по конст. д. № 5/2019 г., обн. ДВ бр. 42 от 12.05.2020 г. Изложените мои доводи поражат необходимостта при произнасяне по предмета на конст. д. № 9/2024 г. да бъдат съобразени следните правно значими релевантни обстоятелства:

първо – в съдържанието на отправеното от ВАДв.С искане основателно е акцентирано върху нееднаквите правила, уреждащи 1/ дължимост на лихви при връщане от НАП на неправомерно събрани или недължимо платени парични суми за данъци и имуществени санкции (виж чл. 92, ал. 10 от ЗДДС) и 2/ връщане от НАП без лихва на недължимо внесени или събрани суми за задължителни осигурителни вноски според чл. 129, ал. 6, изр. първо от ДОПК, т.е. инициращите процедура за възстановяване по ДОПК са нормативно неравнопоставени!

второ – трябва да се съобрази, че методът за правна регламентация на публичните финансови правоотношения доказва, че 1/ и данъците 2/ и задължителните осигурителни вноски са уредени императивно, т.е. налице е пълно сходство.

трето – необходимо е да се отчита релевантното обстоятелство че 1/ и паричните суми от данъци 2/ и постъпленията от задължителни осигурителни вноски формират приходната част на управлявани от властнически публични органи бюджети – чл. 7 от ЗПФ, т.е. налице е юридическа прилика.

четвърто – и за забавеното изпълнение на основното данъчно задължение като санкция е предвидено 1/ начисляването на лихва за забава при несвоевременно внасяне на дължимите данъци (чл. 9 от ЗКПО) и 2/ за несвоевременно заплатени задължителни осигурителни вноски се дължи законната лихва – чл. 113 вр. чл. 116, ал. 3 от КСО, т.е. функционират еднакви санкционни правила за недобросъвестни задължени лица.

пето – и данъците и задължителните осигурителни вноски осигуряват приходи в самостоятелни национални бюджети, набраните средства в които би следвало да се разходват за задоволяване на социално значими обществени потребности, които изисквания са идентични и по отношение на републиканския бюджет и по отношение на специализираните осигурителни бюджети. Набираните от задължителни осигурителни вноски парични средства не могат да са обект на произволно разпореждане – виж РКС № 8 от 04.07.2012 г. по конст. д. № 16/2011 г., защото българските граждани имат конституционни права 1/ и на достъпна медицинска помощ, 2/ и на безплатно ползване на медицинско обслужване (чл. 51, ал. 1 и ал. 2 от КРБ), които права не могат да бъдат ограничавани – РКС № 6 от 11.04.2024 г. по конст. д. № 15/2023 г., обн. ДВ бр. 36/2024 г.

шесто – основополагащите всеобщи юридически принципи за равенство във възможностите, за справедливост при изпълнение на процедурите, за равнопоставеност на правните субекти, за неувреждане на права и законни интереси, за справедливост на

обществената регулация очевидно не са въплътени в изключението на изр. първо от ал. 6 в чл. 129 ДОПК, срещу чиято противоконституционност доводи основателно излага ВАдв.С.

по основателността на заявеното от ВАдв.С искане

Безспорно е, че всяко едно искане за защита срещу действаща в закон норма е допустима, но не всякога защитното искане е приемано от конституционните съдии за основателно, независимо от юридическите аргументи, словесните доводи и математически нагласяния, осигуряващи отказът да се прогласи противоконституционност – виж РКС № 4 от 21.04.1992 г. по конст. д. № 1/1991 г., обн. ДВ бр. 35 от 28.04.1992 г.

Именно поради гореизложеното,

Моето лично мнение по предмета на конст. д. № 9/2024 г. има за цел единствено да подпомогне постановяване на правилното решение и няма никакви претенции нито за абсолютна юридическа правилност, нито за обществена достоверност.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Считам че след като от 2006 г. в продължение на близо две десетилетия, законодателят в изключението на конституционно оспорената норма на чл. 129, ал. 6, изр. първо от ДОПК неотклонно нарушава основополагащи за правовата държава конституционни принципи, то заявеното от ВАдв.С искане, чийто предмет е конст. д. № 9/2024 г. за обявяване противоконституционност на изключението по ал. 6, изр. първо от чл. 129 на ДОПК е изцяло основателно, защото:

Конституционно установеният принцип за равенство в ал. 2 на чл. 6 от КРБ очевидно съдържа в себе си и принципа за еднакво и равно третиране на юридическите възможности за възстановяване на увредени права. Доколкото ал. 6 на чл. 129 от ДОПК не предвижда равенство във възможностите при възстановяване на увредени права, то несъмнено изключването на задължителните осигурителни вноски от приложното поле на възстановителните последици на изтеклите законни лихви неравнопоставя претендиращите връщане на недължимо дадени или без основание платени/събрани парични средства и въведеното от законодателя изключение е абсолютно противоконституционно!

Еднаквостта по чл. 6, ал. 1, края от КРБ в отговорността на държавата за вреди, причинени от незаконни актове или действия на нейни органи и длъжностни лица (чл. 7 от КРБ вр. чл. 129, ал. 6 от ДОПК) обхваща всички преки и непосредствени последици от увреждането под формата на имуществени и неимуществени вреди, вкл. законна лихва за изтеклия период.

Равенството пред закона по смисъла на чл. 6, ал. 2, изр. първо от КРБ на физическите лица и неотменимите техни права по смисъла на чл. 26, ал. 1 от КРБ са основание да поддържам мнението си, че сега действащото изключение, уредено в диспозицията на изречение първо от ал. 6 на чл. 129 в ДОПК е безспорно противоконституционно!

Едновременно с гореизложените от мен юридически аргументи от значение е, че изключението в изречение първо от ал. 6 на чл. 129 в ДОПК обективно противоречи не само на основополагащи национални конституционни принципи, но едновременно е в противоречие и с над-национална общоевропейска правна норма, осигуряваща правото физическите лица свободно да се ползват от своята собственост, вкл. вещи от различен вид – недвижими и

движими, каквито са парите в обръщение – чл. 1 от Протокол № 1 на ЕКЗПЧОС. Именно поради това съществено обстоятелство и предвид факта, че според смисъла на изключението от сега действащата нормативна уредба на изр. първо от ал. 6 на чл. 129 в ДОПК недължимо внесени или събрани суми от задължителни осигурителни вноски не се възстановяват на правоимащите лица със законните последици под формата на изтекли лихви, моето мнение е, че оспореното изключение от ВАДв.С е противоконституционно заради противоречие и с обосновополагащ конституционен принцип, отразен в нормата на чл. 5, ал. 4 от КРБ.

Съобразявайки се със съвкупността от гореизложените юридически аргументи,

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

личното мое мнение е, че заявеното от ВАДв.С искане за обявяване противоконституционност на изключението в изр. първо на ал. 6 от чл. 129 в ДОПК е изцяло основателно и не се съмнявам, че Конституционният съд ще постанови едно юридически правилно решение, което ще е обществено приемливо, справедливо и не на последно място ще допринесе за утвърждаване на конституционосъобразността във финансово трудното ежедневие на прогресивно оредяващите български граждани.

Май 2024 г.

С уважение,

Здравко Славчев